

Janez Kajzer

Odstranjevanje bleščičarja

Predstavljajte si nadvse redko posejane starodavne kmečke dvorce, ki kra-se širno hribovsko območje koroških vasi visoko gori nad Prevaljami. Do njih vodijo iz doline ozke, strme, vijugave ceste, ki so jim domačini nadeli vzdevek *avtne*; s tem menijo, da se je do njih nekako mogoče prebiti z avtom, a ne ravno z vsakim. Strehe teh samotnih kmetij, njihova dvorišča in njihovi ograjeni *gartelni* so obsijani s polnim višinskim soncem. Zrak ob domačijah je brezmadežno čist in poln vonjav prvinske, nedotaknjene narave. Iz hleva je slišati zateglo mukanje govedi, na sočnem pašniku se gnete čreda v umazano belo volno odetih ovac, ki hite za svojim črednim vodnikom in se hkrati neumno zazirajo v neznana tuja bitja; to smo seveda mi, gostje enega teh kmečkih dvorcev, katerega dejavnost je po-imenovana s papirnatim nazivom *kmečki turizem*. Na teh višinah visoko nad dolinami in daleč stran od kakršnega koli civilizacijskega hrupa si odpočivamo zasedela telesa in z urbanimi vznemirjenji prezasičene duše. Svežo, neomadeževano idilo lahko primerjamo z otokom sredi oceana, ki se ga niso dotaknile ne vojne, ne hudobije, ne neštete *pridobitve* moderne dobe. Do semkaj, do širnega kmečkega dvorišča, na katerem se pozno popoldne hladimo v senci mogočnih hrastov, posajenih v *nicini*, kakor se izražajo koroški domorodci, torej v dvakratni senci, dospje kvečjemu milo zvonjenje oddaljene podružnične cerkve in morda še nežen, prhuta-joč ropot enega ali drugega traktorja, s katerim se premožni šentanelski ali strojanski pavri, kakor si rečejo tamkajšnji kmetje, vračajo s svojih težavnih, strmih njiv. Tudi domačini, tisti redki, ki jih sploh ugledamo, se zde kot zrasli s to mogočno pokrajino na robu naše dežele: nadvse molčeči, vase zamaknjeni, vedno v delovnem zamahu. Takšna sta tudi naša gospodarja, lastnika ne prevelike hribovske kmetije, ki sta se odločila plemenititi svoje premoženje s tako imenovanim kmečkim turizmom, ustrežnejše bi bilo zapisati s kmečkim letoviščarstvom, kajti gostje se ne

mudijo tu le za nekaj ur ali za kak dan, ampak smo vsi prispeli sem vsaj za en teden, da bi se za dolgo nadihali zelenih vonjav predgorskega zraka in si za še dalj spočili razbičana ušesa. Po razlogih, ki so nas privedli semkaj, nismo nekakšna usklajena skupina, kakor bi se morda zdelo na prvi pogled, ampak smo, nasprotno, zelo raznovrstni. Od dvanajsterice, ki se ob večerji zbere v veliki kmečki izbi, se jih je največ znašlo tu zaradi sezonskega nabiranja črnic, kakor se tod imenujejo borovnice. Prijetno družijo s koristnim. Od zgodnjega jutra se pode po bližnjih gozdovih, po lesu, kakor pravijo domačini, in hite polnit svoje nabiravčke; nabrane gozdne sadeže bodo v večernih urah konzervirali ali pa jih bodo stisnili v barviti rdeči sok, vsi v veri, da bo nabrano koristilo njihovemu zdravju in dobremu počutju, ki ga spravljajo v zvezo z deviško čistostjo tukajšnjih gozdov. Pridružila pa sta se jim tudi dva para: prvi je nadvse zelen in si v tem zavetju bržkone nabira prve medene izkušnje, drugi pa sva midva z ženo, ki sva že v zrelih letih, torej umirjena, nezanimiva počitničarja, ki sva si v kratkem odmoru sredi življenjskega pehanja privoščila tole razmeroma poceni razkošje.

Zaljubljenecv ni na spregled pred kosilom, potem pa se, tesno drug ob drugem in ves čas v nežnem žgolenju, brž izgubita v zelenju. Borovničarji (črničarji) se dan za dnem bratijo z vzhajajočim soncem in zatem ves dan brez besed grabijo drobne jagode, katerih črnina se jim odtiskuje na prstne blazinice, dlani in oblačila, v povečerju pa si hite izmenjavat svoje raznovrstne nabiralniške izkušnje. Midva z ženo hodiva na dolge sprehode in se z njih vračava na gostoljubno kmečko dvorišče. Od vseh gostov sva še največ *doma* in zato najbolj v stiku z gospodinjo Nežo in z gospodarjem Ožbejem. Že zato, ker sva pri roki, in pa seveda zaradi najinega videza srednjih let se jima zdiva vredna zaupanja. Z molčečim Ožbejem, ki nenehno nekam odhaja s traktorjem ali se z njim vrača, naklada, pospravlja, čisti, pripravlja orodje, rečemo le kakšno o vremenu ali o letini, komaj o čem drugem. Nasprotno pa naju gospodinja Neža Robačna, majhna, drobna ženica, prava Korošica po videzu, v svojem slikovitem, pojočem narečju – medtem ko prihaja s kupom nabrane zelenjave iz *gartelna*, medtem ko predevlje lonce in kozice na štedilniku ali glasno tolče po zajetnih zrezkih – mimogrede seznanja z zgodovino in razsežnostjo posesti in družine. Posest po njenem mnenju ni prevelika in se ne more meriti s posestmi tukajšnjih kmečkih bogatcev. Gozd je strm in težaven za delo, strme so tudi njive. Njenega Ožbeja, kakor je spreten, so že dvakrat izvlekli izpod prevrnjenega traktorja, a se je obakrat dobro izšlo. Pohvaliti ga mora, sama prizadevnost ga je, ob njej, ki komaj kdaj utegne na njive, zdaj, ko smo tu mi gostje, še celo ne, je edini delavec na

posestvu in ne bi mogla reči, da je s čim v zaostanku, še več: pomaga ji celo v kuhinji, kadar je treba, in loti se celo pospravljanja sob. Niso vsi takšni. Zatem pa z nekaj bridkega posmeha pojasni, da se je k hiši priženil in da ni k njej prinesel niti konjske fige. Vse to posestvece, starodavno hišo in gospodarska poslopja so si omislili njeni starši in njih predniki. Naj se ve! Previdno in nekoliko tipaje, da je ne bi kakor koli prizadela, jo povprašava, ali sta kar sama, brez otrok. Ne, nama je pojasnjeno, hčer imata, ki pa ne živi tu. In nobene besede več o tem.

* * *

Kak dan pozneje napolni hišo in dvorišče živahnost novih gostov: mlad mestni parček, nobenemu izmed njiju še ni trideset let, okrog njiju pa skačeta dva živahna, po mestno oblečena otroka. No, novi gostje pač, to se v kmečkem turizmu kar naprej dogaja. Le kdo bi temu posvečal posebno pozornost! Vendar pa moja zvedavost vseeno vzbudi oče obeh otrok, visokorasel mladenič izrazito mestnega videza, takšnega, kakršnega imajo po mnenju podeželanov *pravi Ljubljancani*. Nič posebnega ni na njem, kar bi bilo vredno moje radovednosti: oblečen je v kavbojke z luknjami na kolenih in okrašenene z mnogimi razprezaninami, umazane superge ima nezavezane, tako da mu vezalke vihrajo vse naokrog, dolge lase ima spletene v kito in, to je najopaznejše: obraz mu krasita dva piercinga, eden mu binglja v ušesu, drugi je skrbno nameščen na robu spodnje ustnice. Zlasti ta drugi se mi, predstavniku generacije, ki ni poznala drugega okrasja kot kravato (ali pa je kravata kaj drugega kot nadležen piercing, ki te stiska okrog vratu?), zdi nekoliko grozljiv. Zdi se mi celo, da mora biti okrasek pod ustnico boleč, pogled nanj občutim kot neprijeten. A se seveda zavedam, da sem ujetnik nepotrebnih predsodkov. Naj se vsak ptič nosi po svoje!

Zadevi ne bi več posvečal niti trohe pozornosti, če ne bi bila z ženo nenadoma deležna presenetljive novice, da opazno ohlapno oblečeni mladi mož, ki vleče nase poglede z vidnima pearcingoma, ni gost v kmečkem turizmu, kakor smo vsi drugi, ampak je preprosto zet gospodinje Neže in gospodarja Ožbeja, njegova žena pa njuna edina hči, razigrana otroka torej vnuka. No, to pa je novica! Skrivnost o hčeri, *ki ne živi tu*, se je razkrila. Hči je menda diplomirana pravnica, na poti k sodniškemu poklicu in dostojanstvu, mladenič pa, kakor se je dalo razbrati, *faliran* študent, visoke šole je povohal toliko, da je tam mogel srečati Nežino in Ožbejevo hčer, sicer pa, kakor je bilo razumeti, se je izdajal za nekakšnega umetnika, menda za multimedijskega: moderna glasba, performansi, instalacije in take reči. Zadnji podatek je nekako težka spolzel iz informatorke,

ki je bila gospodinja Neža, njegova tašča. Seveda ni uporabila teh njej očitno tujih in nerazumljivih navedb, ampak so njihove vsebine z vidnim ugibanjem o njihovi vrednosti in zaničevanjem hkrati spolzele iz nje v preprostejših opisih.

Hči je bila v resnici podobna gospodarjema, krasili so jo podobno rdečkasti lasje kot njiju in tudi podobne pege na obrazu, s starši pa je tudi govorila v njihovem pojočem narečju, medtem ko je za pogovor s svojim možem razigranega (morda pravilneje: sproščeno-zanemarjeno-hipijevskega) videza in z obema otrokoma uporabljala priučeno, šolsko, visoko knjižno-pogovorno slovenščino. Mladenič, pravzaprav mladi mož, se je veliko igral z obema otrokoma in hodil z njima in z ženo na številne izlete v okolico. Mimogrede pa sem opazil, da je kar pogosto zavihal rokave in pomagal svojemu tastu pri spravilu sena ali pri čem drugem; za delo se je celo sam ponudil, ne da bi mu bilo treba posebej reči. Pri tem je bil kot človek, nevajen dela od malega, pogosto precej neroden. Vsak delovni gib mu je bilo treba najprej temeljito pokazati, pogosto pa mu tudi razložiti, za kaj se uporablja kako na videz nenavadno orodje. A se je zdelo, da je kar dober učenec. Ko pa je nekoč vzel v roke ročno cirkularko, da bi odžagal suho vejo, so se mu vanjo zapletle večno odvezane vezalke, tako da je rohneče orodje nevarno približal sebi namesto veji. Tedaj sem slišal rezki krik gospodinjine Neže: Pa sem ti že tolikokrat rekla, da si jih zaveži! Še nesreča bo!

* * *

Domačo hčer, Mojcej, morda bodočo sodnico, sem pogosto videval v pogovoru s starši, predvsem z materjo. Za na njive se jima ni ponujala in za kmečko orodje ni grabila, v kuhinji pa, se je zdelo, je rada kaj postorila. Od tamkaj je bilo slišati tudi posamezne lepo sestavljene stavke, ki jih je odpredavala svoji materi. Ta je njena izvajanja večidel dopolnjevala s kratkimi pritrilnicami. Toda nekega popoldneva, ko je bil čas večerje še daleč, je bilo iz kuhinje, v kateri sta se mudili obedve, mati Neža Robačna in hči Mojcej, slišati bolj zamolke tone. Sprva se je zdelo, kot da hči materi o nečem mirno pripoveduje, namesto običajnega pritrjevanja pa je sledil molk. Zatem je bilo slišati trde, udarne, skoraj togotne gospodinjine korake, tudi vrata so se zadrlesknila trše kot običajno; za hip sem ugledal gospodinjine oči, skozi katere so švigali jezni bliski; lahko pa je bilo vse to tudi naključje in sem si samo umišljal, da je nekaj prišlo vmes.

Toda naslednje jutro je mlada družinica (pravnica, nosilec piercingov, oba otroka) za ves dan odpotovala, menda v avstrijski Gradec. Medtem se je moja žena odločila, da gre skupaj z borovničarji izjemoma nabirat

ta slastni gozdni sadež, sam pa sem se prepustil poletni lenobnosti: v še znosnem hladu jedilnice sem se lotil branja nekega romana, a sem bolj listal po knjigi kot bral. Gospodinja Neža je večkrat stopila v jedilnico, vsakokrat s kakšnim izgovorom – zdaj je uredila prte, zdaj je zamenjala vodo v vazah za rože, zdaj je odprla oknice, da bi prezračila ... Prijazno sem ji pokimal ali jo morda celo ogovoril, da moje molčanje ne bi bilo videti kot nevljudnost. S krpo v roki se je ustavila pred mano, me povprašala, kaj berem in kako se pri njih na splošno počutim. O zadnjem sem skušal spesniti veselo, že skoraj hudomušno hvalnico, da bi nekoliko sprostil njeno zapetost. A sem pri priči sprevidel, da ji ni do šale. Očitno jo je nekaj tiščalo, nekaj, s čimer bi rada na dan.

Ker ni bilo nevarnosti, da bi naju kdor koli zmotil, ne tisto minuto ne dolge ure zatem, se je nenadoma usulo iz nje, kar se je najbrž že dolgo pripravljalo. Usulo se je predme, ki sem se bog ve zakaj zdel primeren objekt, ne še v gospodinjinih letih, pa vendarle ne več mlad, človek z izkušnjami torej, in morebiti razgledan ter zmožen presoje o tistem, kar mi ima povedati. Morda pa sploh ni šlo za mojo verodostojnost, ampak je preprosto potrebovala spovednika, ki bi se mu lahko razodela. Izbrala pa je takega, ki ga sicer ne veže uradna spovedna molčečnost, vsekakor pa o slišanjem ne bo trobezljjal nikomur iz njene bližine in najbrž sploh nikomur. Šlo je torej bolj za monolog kot za dvogovor.

Tudi mi ni povedala vsega v enem kosu in zapovrstjo, ampak je svojo natrgano pripoved prekinjala in odhajala vmes kaj nujnega postorit, nato pa se je vračala in nadaljevala. Začela pa je s teatraličnim vprašanjem, kaj da si mislim o njenem zetu. Neumno sem ji odvrnil, da je čeden in mlad, opazil sem, da se razume s svojima otrokoma, zdi se mi tudi čisto pripraven za vsakršno delo.

– Ne to, ne to! je rekla. Tisto mislim, kar ima v ušesu in na ustnici! A ni to ...

– Ah, sem začutil potrebo po izmikanju. Piercing imate v mislih! To je zdaj pač v modi, mladi imajo to radi, nam starim (preračunljivo sem se pridružil njeni starostni skupini) se zdi pač malo nenavadno. Ampak to prinese čas, pa čas tudi odnese. To ni pomembno.

– Pa je! je jezno pribila. No, morda tam doli v Ljubljani ni pomembno, ker se s tem srečujete na vsakem koraku. Toda tu med nami pavri je to preprosto čudno. Tako opozarjati nase! Tako imeti sebe v časteh! Kaziti svoj obraz, ki je božje delo! Tratiti čas z neumnostmi! Veste, se je primaknila k meni, pri nas vsakemu tujcu dajo *comel*, to pomeni pridevek. Njemu rečejo *avša*! Jim dam kar prav.

Zatem mi je, ne da bi mi jo bilo treba kaj spodbujati, razodela, kaj je bil vzrok njeni včerajšnji jezi ali morda sporu, ki je izbruhnil med njo in hčerjo. Hči ji je nenadoma razodela, da je znova zanosila: tretjič!

– Glejte, gospod, včasih je veljalo: kolikor bo Bog dal! Ampak danes ni več *včasih*. Na kmetih je bilo res vedno dovolj prostora za kopico otrok, toda tam doli v vašem mestu ... V majhnem stanovanju živijo, v najemniškem, brez vrta. Vse je treba kupiti, vse plačati. In seveda mislijo, da ne morejo brez avta. Ona ima še pripravniško plačo, on, gospod, kaj naj rečem, nima niti te. Jo bo sploh kdaj imel? Kako pa bodo živeli, od česa? Ja, pa saj jih bo kmalu kot beračev! Rekla sem ji, naj odpravi, ja, tako sem rekla, a noče niti slišati o tem. Če govorim o tem mojemu Ožbeju, je, kot da bi trobila steni. Nerad me posluša, ne sliši me in zmajuje z rameni: Odrasli so, kakor si bodo postlali ... Tudi tale moj Ožbej, veste, je bolj *loli* kot možakar. Ampak saj tu ni nobenega odločnega človeka, ki bi kaj ukrenil. Z njim (ni hotela izreči zetovega imena) se sploh ni mogoče pogovarjati. Kot da bi padel z drugega sveta!

Nato mi je podala izčrpno poročilo o svoji hčeri, ki je do takrat, najbrž prav zaradi njene zveze, ni omenjala. Razložila mi je, kako je nanese, da je sama ostala pri enem samem otroku, ki pa ji je bil v veliko veselje. Dokler je bila otročica, ji ni nikoli ugovarjala. Ko je začela hoditi v šolo, so ji jo najprej učitelji in zatem profesorji samo hvalili. Vseskozi je bila med prvimi ali prva v razredu in naposled se je tudi ona odločila za profesorski poklic. Ta poklic se je gospodinji Mariji, vsaj tako je govorila o njem, zdel kot nekakšno božje poslanstvo. Učiti druge se ji je zdelo nekaj najbolj izbranega, najbolj posvečenega. Težko je razumela, da se je hči v odločilnem trenutku odločila za študij prava. Še teže je razumela, ko ji je sredi študija sporočila, da ima fanta. Ko pa ji je še pred koncem študija sporočila, da je zanosila in da se bosta poročila, se je morala od razburjenja uleči, čeprav se kmečka ženska nikoli ne uleže, če tako ne zaukaže Bog.

Glede te svoje hčere je gojila želje, sicer čisto navadne želje, o katerih ni razpravljala z možem. Vnaprej si je namreč zamislila, kako bo, vsaj na začetku, potekalo hčerino življenje. Seveda ni tako neumna, da ne bi predvidela, da lahko vedno kaj pride vmes. No, lahko tudi moški, ko je čas za to, saj smo ljudje, a ne? –

– Če je imela svojega fanta, prav! Saj bi lahko hodila skupaj: v kino, na izlet, v gledališče, na koncert. Lahko bi ga tudi pripeljala predstaviti domov, kakor je navada. Toda glejte, nimam lepe besede za to, fant je imel svojo *potrebo* in jo je naskočil, ne da bi počakal en sam dan, ona pa je počepnila kakor kakšna putka ...

Zatem mi je razložila svojo vizijo hčerinega doraščanja. Najprej naj bi vse svoje misli posvetila študiju in diplomu in počakala z vsem drugim, kar bi ji morebiti prihajalo na pamet. Po diplomu, ki bi jo praznovali s slovesnim obedom v domači hiši, naj bi počitnice preživela doma, da bi se odpočila od težavnega in dolgotrajnega študija. Potem naj bi nastopila svojo prvo službo in živo je videla, kako ji, svoji materi, ki je toliko žrtvovala zanj, izroča svojo prvo plačo. Saj ne da bi jo potrebovala, niti sprejela je ne bi, ampak bila bi lepa gesta. Potem bi ji privoščila še nekaj brezskrbnih samskih let, ko bi lahko polno uživala svoje mlado življenje: *zavberna*, študirana, brez skrbi, nič ji ne bi manjkalo ... Nato ... bi se že zgodilo. Izbirala bi lahko med čednimi, pripravnimi, spodobnimi fanti, s takimi iz najbogatejših bajt, in si z enim izmed njih ustvarila dom. Morda s kakšnim fantom iz teh krajev, ki govori po naše in se po naše tudi vede. Vse pride o svojem času, nič se ne mudi. Toda njej se je tako mudilo. Vi ne veste, kako *zavberna* je bila, kako mi je o vsem zaupala. Nobenih izkušenj še ni imela, ko je prišel mimo ta ... ta ...

– Vedno pride kdo mimo, sem jo tolažil. Lahko bi prišel kdo veliko slabši. Z nekaterimi drugačnostmi se moramo pač sprijazniti, nekatere se uredi same od sebe.

Vzdrgetala je.

* * *

O ničemer mi je ni uspelo prepričati. O vsem je imela vnaprej izdelano trdno predstavo, tesno prilegajočo se svojim željam. To svojo Mojcej, ki je bila, mimogrede, čisto običajen proizvod narave, je strastno oboževala. Imela jo je za svojo lastnino, za nobeno ceno ni želela, da se ji odtuji, čeprav je morebiti sama sebi dopovedovala, da je takšen naravni red in da se mu je treba ukloniti.

Čez nekaj časa, ko se je stopnja zaupljivosti med gospodinjo Robačno in mano spontano poglobila, se je očitno odločila, da mi zaupa (navrže) še nekaj resnic o svojem zetu. Izogibala se je temu, da bi mi podala vrednostno oceno, ampak mi je, nasprotno, želela natresti dejstev, ki bi me pripeljala do takšne ocene. Nadaljnji pogovor bi morda še odložila, če se ne bi bala, da gre morda za enkratno priložnost izkričati se, komur koli seveda, in seveda tudi meni, ko sem jo bil že pripravljen poslušati.

Poglobljena pripoved se je nanašala na njeno prvo srečanje z njim. Ko jo je Mojcej dodobra prepričala, da se raje ubije, kot se mu odpove, sta se zmenili, da bo cerkvena poroka vsekakor v domačem kraju, v domači hiši pa svatba, na katero bodo povabili vse bližnje in daljne sorodnike in bližnje in daljne sosede in znance in še marsikoga. Ni se še vedelo,

kdaj natančno bo to, za začetek naj bi dekle pripeljalo fanta predstaviti staršem. Ko pa ga je zatem res pripeljalo in je stal tam pred gospodinja Nežo s tistimi bleščicami na obrazu, ki ji jih hči ni prej niti z besedo omenila, bi od presenečenja skoraj onemela. Izkazalo se je tudi, da sta se že poročila, pravzaprav registrirala tam v daljni tuji Ljubljani, o cerkveni poroki pa nenadoma nista želela več slišati. Pa tudi o svatbi ne, češ da ne potrebujeta nobenega cirkusa. Pričakovala sta, skratka, da ju bodo imeli za moža in ženo, ne da bi svojim najbližjim privoščila praznično ločnico, ki deli samski stan od zakonskega. Ne enemu ne drugemu ni prišlo niti na misel, da bi bilo treba predstaviti fantove starše. A saj so menda živeli narazen in bi bilo to neizvedljivo. Bog ve kaj se je skrivalo za vsem tem, bolje sploh ne dregati v tisti čudni tuji svet! Hočeš nočeš se je morala gospodinja Neža vdati, da bosta spala v skupni sobi. Pa mora že reči, naj še tako razume naravne potrebe, da ji je bilo čudno pri srcu, ko sta zaprla vrata in se ni mogla znebiti misli na to, da se oni dobrika njeni hčeri, se je dotika in, oprostite, leze vanjo. Kam se jima je mudilo, ko je bilo pred njima še toliko časa! Zakaj prav oni, ko pa je na svetu zagotovo veliko primernejših, postavnejših, pridnejših, sposobnejših, spodobnejših!

V naslednjih dneh se je pri njih čisto udomačil. Gospodinja Neža je strahoma čakala, da se bo hiši približal sorodnik ali znanec in vprašal, kaj tam počne tujec, ki ga nihče ne pozna, ki ga niso vrgli z lece in ko ni bilo slišati o nikakršni svatbi, celo v najožjem krogu ne. Ona bi se v takšnem položaju skrila in čemela v temi, ženin pa se je, nasprotno, sukala okrog hiše in med njivami in pašniki, kot da bi bil rojen tam. V rokah je nosil mobilnik, kakršne imajo zdaj v mestih, nenehno z nekom govoril, včasih pa, kajti mobilnik je bil hkrati tudi fotoaparatus, poslikal eno ali drugo stvar, čeprav ni bila nobena njegova in bi moral potemtakem prej vprašati, ali sme. In še nekaj je opazila. Tu pri njih se pije za žejo samo domači mošt, kot sem gotovo opazil. Onemu pa ni dišal in si je iz doline pripeljal vina. Zlival je vase kozarec za kozarcem; to je bilo hitro opaziti v njegovi govorici, ko pa je vstal, je stopal omahovaje. In njegovo govorjenje, saj ga je komaj kaj razumela! Govoril pa je kot dež.

Seveda sta bila mladoporočenca suha kot poper, a sta si kljub temu izmislila, da gresta za nekaj dni pogledat Dunaj. Gospodinja Neža se je tedaj odločila, da pri tem nikakor ne bo sodelovala. Naj gresta, če imata s čim. Ožbej ji je sicer prigovarjal, naj jima le kaj da, a je ostala pri svojem. In tako nista odšla, le s čim bi?

Ali je treba sploh razlagati, v kakšno sramoto jo je spravil! Ali je treba pripovedovati, kako je zardevala pred sorodniki, ki so vseeno prišli naokrog in radovedno gledali, če že niso spraševali. Ali ji je treba razlagati,

kako je trpela, kadar jo je kdo vprašal po zetovem poklicu ali morebitnem poslu? Ali naj reče, da tam doli v Ljubljani počne bog ve kaj, čemur še imena ne ve? Da ne govorimo o otrplih nasmehih, ki so vzniknili na obrazih sorodnikov, ko so se jim v brk zableščali zetovi pearcingi ali pa jim je oko obstalo na njegovi umetelno spleteni kiti, ki mu je padala na vrat! O čem takem so do takrat lahko samo brali in se čudili.

* * *

Z gospodinjo Robačno sva nato dolgo molčala, s komolci oprta vsak na svoj konec dolge bele javorjeve mize, kakršne krasi starodavne kmečke sobe. Nenadoma sem zaslišal, kako je nekontrolirano zletelo iz nje: *Niti metra ne!* Na prvi pogled nerazumljivi vzklik sem si takoj prevedel kot vojno napoved: *Niti košček te rodovitne zemljice, pognojen z našim znojem in z znojem naših prednikov, ne bo nikoli pripadal nikomur drugemu kot moji hčeri!*

Zaželel sem si, da bi kaj storil za nezaželenega prišleca in navsezadnje tudi za njegovo koroško dečvo.

V mislih sem že iskal pravšnje besede, s katerimi bi gospodarici Neži Robačni naslikal njegovo drugačnost, ki pa se najbrž kaže samo na zunaj, na znotraj in v svojem bistvu pa ni napačen človek. Sestavljal sem govor, v katerem bi ji dopovedal, da njena lepa Mojcej morda potrebuje prav to drugačnost. Seveda bi bilo treba storiti kakšen korak, se potopiti v tuje življenje, iz katerega izvira, upoštevati drugačne razmere, v katerih je odraščal. Pa tudi oni bi se moral nekoliko bolj potopiti v ta pradavni, klenci koroški svet in svoje sproščeno meščansko (malce hipijevsko) vedenje prilagoditi razumevanju svoje tašče in svojega tasta. Saj jih navsezadnje ne loči nič usodnega. Vsi smo samo ljudje.

Toda izgovoril nisem niti ene besede, preprosto sem vedel, da bi bila vsaka odveč. Samo še razplamtela bi ogenj, ki je že plamtel. Le mislil sem skoraj na glas, tako da sem se zalotil, da premikam ustnice. Trdno sem jih stisnil, da mi ne bi ušla kakšna beseda, in se zabaljil v počrnele tramove stropa nad javorjevo mizo.

Videl sem, da se je s koščenima komolcema zagrebla v mehki javorjev les, kot da bi prav tam potekala bojna črta. Vse telo ji je komaj opazno trepetalo v jezljivi drhtavici. Čutil sem, da je to na videz drobno, krhko bitje sklenilo, da svojega zaklada, ki izvira iz nje same, no, in morda malo še iz njenega nerodnega Ožbeja, ne prepusti nikomur, najmanj temu s srebrnimi obročki okovanemu ženinu. Ves čas se bo delala, da je sprijaznjena z danostjo, v resnici bo ves čas na preži. Prišel bo čas, ko bo lahko rekla svoj: *Ne!* A saj ji sploh ne bo treba nič reči. Zgodilo se bo

samo od sebe. Ugibal sem, kaj bi to lahko bilo. Ne, sem začutil, o tem mi ne bo več govorila, o tem ne bi spregovorila niti sama s sabo. Edina, ki ji bo kaj rekla, je njena hči. Sporočila ji bo, tako da bo vedela, da so ji vrata domače hiše vedno na stežaj odprta. Vedno se lahko vrne. Prišel bo čas, ko si bo sama želela vrniti se; pri vsakomer pride. Lahko pride z obema otrokoma, pa tudi s tretjim, ko je že na poti. Toda ne s tem *prišlecem*, s to *avšo*, ki se ji je vsilil v njen dom in ki ji je z vsem, kar je na njem, tudi z govoricu in gibi in celo z vonjem tako zelo tuj. Prišel bo čas, ko se ji bo odtujil (umaknil); če bi hči ohranila razum in spoštljivost do staršev, v kateri je bila vzgojena, bi se to lahko zgodilo kmalu, a čuti, da bo do takrat minilo veliko časa. Čaka jo veliko potrpljenja, njena odgovornost je, da dom ostane cel, nerazdeljen, vse do zadnje njive, do zadnjega *meta* na voljo edinole Mojcej. Ne bo užival niti kančka njene lastnine, ki sta jo prigarala z možem in ki so si jo v znoju in trpljenju pridobili njeni predniki. Tam nekje v daljavi se odpirajo vrata in skozi stopa Mojcej, iz oči ji sije hvaležnost do nje, ki ji je ohranila dom nedotaknjen. Vredno je bilo vztrajati. Z iztegnjenimi rokami si planeta v objem, česar nista storili nikoli prej. Spreletava ju poseben, čuden, nenavaden drget. Ne moreta razločiti, ali ju navdaja z zadovoljstvom ali s tesnobo. Kakor že bo, moralo se bo zgoditi. Njena in naša Mojcej se ji ne more izmuzniti. Z nje bo spolzel plašč tujosti, ki sta ji ga nadela daljna, meglena, neljubljena Ljubljana in njen čudni prebivalec – bleščičar. Hčerini obraz bo spet zažarel v domači koroški bledici in hkrati v sramežljivi rdečici. Mojcej bo spet Mojcej, tudi še potem, ko bo ona, Neža Robačna, zrla nanjo le od onkraj. In vsepovsod po širni domačiji bo zvenel njen neponarejeni domači smeh. Zgodba z bleščičarjem bo sčasoma zbledela in še pozneje se bo zazdela skoraj neresnična.